

Soil4U dag 2018

Terugkoppeling workshop: Ontwerpen aan een Foodwalk op de Zuidflank

In de workshop 'Hoe gezond is overheidsgrond? Stond de vraag centraal hoe overheidsgronden kunnen bijdragen aan een duurzame bodem en duurzaam landgebruik. En hoe Soil4U daarin kan inspireren.

Raymond Schrijver (WUR) gaf een korte toelichting op een onderzoek uit 2016. Hier zijn kansen geïnventariseerd om meer maatschappelijke waarde te realiseren met overheidsgrond (zie <http://edepot.wur.nl/414971>).

Vervolgens hield Henk Wentink, gemeente Arnhem, een bevlogen verhaal over de kansen die hij ziet in Arnhem. Zie Soil4u website voor zijn presentatie. De kennismaking met Soil4U eind 2017 heeft hem geïnspireerd om in overleg met zijn collega's het beheer en gebruik van de ruim 400 hectare verpachte landbouwgronden van de gemeente te verduurzamen, op eenzelfde wijze als de gemeente Arnhem ook al SKAL-gecertificeerd haar parken en bossen beheert. De transitie van edellandbouwgronden gebeurt met de metafoer 'de stad als landgoed'. Op het 'landgoed Arnhem' komen allerlei maatschappelijke vragen en opgaven af. Met de verpachte gronden kan bij duurzaam beheer en gebruik veel meer worden bereikt dan nu gebeurt zowel wat betreft voedselproductie als wat betreft bodem en biodiversiteit. Na zijn inleiding hebben de deelnemers in twee groepen meegedacht waar sleutels liggen voor verandering. De ene groep heeft de KANSEN geïnventariseerd, de andere groep de BLOKKADES. (zie bijlage). Door die te combineren ontstond de volgende rode draad.

- In de huidige situatie worden veel kansen gemist om maatschappelijke behoeften zoals een gezonde groene omgeving of 'voedsel van dichtbij' te vervullen. De noodzaak voor een duurzamer en liefst circulaire stad krijgen in de huidige situatie ook niet de noodzakelijke ruimte. Het systeem zit vast: de boeren, de banken, de gemeentelijke routines, de ruimtelijke plannen houden elkaar in het gebied gegijzeld. Daarmee worden ook kansen gemist om goed voorbereid te zijn op de toekomst van klimaatverandering en de toenemende verstedelijking. We wentelen zo kosten af naar de toekomst.
- De sleutel lijkt te liggen bij de politiek, als volksvertegenwoordigers. Als eigenaar van gronden én als bestuurder zijn zij in staat om het systeem stap voor stap te veranderen en de maatschappelijke rol te pakken daar waar de markt faalt.
- Hoe dan? Door vanuit een brede maatschappelijke blik naar, in dit geval, de grond te kijken. Benoem de maatschappelijke meerwaarde van een duurzaam gebruik en beheer van de landbouwgronden en leg deze vast in een visie. Toekomstgericht: neem klimaatverandering en verstedelijking als ruimtelijke randvoorwaarden mee, want de gronden kunnen hierin een oplossende werking hebben. Zie de overheidsgronden als een landgoed, een gemengd maatschappelijk bedrijf met gestapelde ecologische, economische, sociale en culturele waarden. Die visie moet leidend zijn voor gronduitgifte, voor samenwerking met omliggende eigenaren die kunnen bijdragen aan de visie, voor uitnodigingen aan nieuwe ondernemers die het gebied een nieuwe impuls kunnen geven en innovatie kunnen brengen.

- De visie is ook bepalend voor de pachtprijs! Werk met een begroting waarin de meervoudige maatschappelijke waarden erkend worden. Ga binnen de (overheids)begroting innovatief en creatief om met kosten en opbrengsten. Als je een lange termijn perspectief neemt kan je besparen op bijvoorbeeld welzijn en beheer (groen, wijken); je kan extra inkomsten krijgen vanuit OZB als de gebiedskwaliteit toeneemt; het vestigingsklimaat van de stad verbetert en de inrichting is meer toekomst- en klimaatbestendig. beloon ecosysteemdiensten reëel.
- Zo'n bredere blik maakt een aangepaste pachtprijs (nodig voor de omschakeling naar duurzaam grondgebruik en – beheer) mogelijk. Dit is maatwerk; immers afhankelijk van de bijdrage aan de maatschappelijke meerwaarde die in de visie is vastgelegd en democratisch gelegitimeerd.
- Samen kan je meer: Investeer in de relatie met en tussen pachters en gebruikers.
- Tot slot: Draag de visie uit en betrek de consument hierbij: versterk het imago van Arnhem als groene, gezonde stad, met gezonde voeding van dichtbij. Dit trekt ook nieuwe ondernemers aan; geef die de ruimte voor experimenten. Zo gaat de bal rollen!

BIJLAGE   UITWERKING BRAINSTORM IN GROEPEN

Wat zijn KANSEN om overheidsgrond te verduurzamen?

- Kijken naar maatschappelijke meerwaarde en durven schuiven met euro's (8)
- Samenwerken met omliggende eigenaren (landbouw, natuur) (5)
- Innovatief omgaan met het integreren van 'hokjes' (4)
- Gezonde bodem toevoegen als voorwaarde bij gronduitgifte (3)
- Kwalitatieve selectie van pachters (2)
- Gemengde bedrijf op stadsniveau (2)
- Intrinsieke waarde van het ecosysteem (2)
- Het groene verhaal van de stad (2)
- Meer uitdragen, kennisdelen, reclame, voor gezonde voeding (1)
- Valideren van alle ecosysteemdiensten, ook welzijn (1)
- Nieuwe boeren kansen geven (1)

- Incubator, ruimte voor nieuwe (landbouw) praktijken
- Geen vaste pachtuitgifte/ wel duurzame relatie
- Slimme nieuwe contractvormen/ mits passend in visie
- Consumenten binden/ via de kritische consument systeem veranderen
- Veerkracht ikv klimaatverandering
- € voor korte ketens

Wat zijn BLOKKADES om overheidsgrond te verduurzamen?

- Politiek heeft onvoldoende integrerende lange termijn strategie, kijkt niet over de eigen bestuursperiode en de eigen portefeuilles heen; daardoor stoken de gemeentelijke doelen voor duurzaamheid niet met het grondbeleid dat voor de hoogste prijs gaat (8 + 3)
- De maatschappij heeft allemaal dure wensen die de boer moet vervullen zonder daar voor betaald te krijgen (of korting op de pachtprijs); de markt faalt hier. Consument en overheid als inkoper gaan voor lage prijs (4 + 1 +1)
- De boeren zitten vast in het systeem (oa druk om te intensiveren) (4)

- Gebrek aan experimenteerruimte
- Alle gronden zijn bestemd
- Versnipperd eigendom, veel kleine contracten
- Geen persoonlijke relatie met de pachters, geen relatie tussen pachters onderling
- Gebrek aan burgerparticipatie